

Све што се на економској сцени дешава пораз је безидејне развојне политике, погрешне монетарне политике и живота од данас до сутра, од избора до избора, од једног пропагандног слогана до другог

Министарство финансија је недавно обавестило јавност да ће буџету до краја ове године недостајати око 440 милиона евра. Буџетски мањак може се надоместити само додатним задуживањем државе, или/и брзом продајом дела преостале државне имовине. Проблем буџета је много озбиљнији него што се јавности презентира. У Србији мало људи ради и доприноси буџету, док огроман број грађана користи средства и услуге које се из буџета финансирају.

Стопа незапослености у Србији је данас на нивоу од око 24 одсто. У држави са око 7,4 милиона становника, запослених (укључујући и пољопривреднике) има мање од 2,5 милиона. Готово исти број запослених има и Финска, али са популацијом од 5,3 милиона. У Швајцарској, која има приближно исти број становника као Србија, запослено је око 4,2 милиона људи. Са стопом запослености какву Србија има, уравнотежење буџета је немогућа мисија.

Овај проблем покушава се сакрити аргументима из класичног неолибералног арсенала. Тврди се да је проблем јавне потрошње у вези са њеним превеликим учешћем у бруто-домаћем производу (БДП) и да то исцрпљује привреду и онемогућава раст запослености. У овом тренутку јавна потрошња у Србији креће се око 43 одсто БДП-а. Тај ниво потрошње није прекомеран и на средини је распона у земљама Европске уније.

Теза по којој висока јавна потрошња доводи до високе незапослености нема статистичко, већ само идеолошко упориште. Јавна потрошња у Данској, Холандији и Аустрији креће се око 50 одсто БДП-а, а стопа незапослености ни у једној од ових држава не прелази пет одсто. Стопа јавне потрошње у Шпанији је мања од португалске, док је стопа незапослености виша. Словачка има знатно нижу стопу јавне потрошње од Чешке, али има готово двоструко вишу стопу незапослености.

Нема економске формуле којом се може одредити оптимални ниво јавне потрошње у односу на БДП. Висина јавне потрошње је, у коначном исходу, ствар друштвеног

опредељења. Гласајући за политичке партије и њихове економске програме, грађани се опредељују за пореску и буџетску политику, а тиме и за карактер државе у којој живе. Нико не воли високе порезе, али их становници многих земаља прихватају и плаћају, задовољни услугама и сигурношћу коју им држава пружа. То је цена живота у уређеној и цивилизованој земљи која брине о својим грађанима и не гура их на маргину, у сиромаштво, очај и криминал.

Неидеолошка аргументација у корист смањивања јавне потрошње је снажнија – потрошњу треба смањити јер новца у буџету нема, а због прегрејане тражње инфлација измиче контроли. Ово је лакше рећи него учинити. Простора за смањење потрошње увек има, али тај простор није превелик. Јавна потрошња је добрим делом нееластична и одређена је бројем становника, демографском структуром, географском величином државе, итд. Грађане треба лечити, децу школовати, границе чувати, треба исплаћивати пензије и градити путеве. Где смањивати трошкове, када се у Србији, бар на овим сегментима сигурно не прелива и када је инфраструктура у јадном стању. Упркос томе, у буџету има простора за његову рационалну прекомпозицију, пре свега у корист инвестиција а на терет потрошње, поготово на терет субвенција.

Драма буџета није у његовој висини, већ у структури буџетског прихода и у разлозима који ту структуру одређују. Како мали број људи ради, а још мањи број плаћа порез, више од 70 одсто српског буџета мора се покривати кроз различите облике опорезивања потрошње – кроз порез на додату вредност, кроз акцизе и царине. Док продајом државне имовине, огромном потрошњом и прекомерним увозом Србија како-тако попуњава буџет, ти исти фактори јој разарају економију. Ако се приватна потрошња буде смањивала – а морала би, ако би се раст увоза успорио – а последњи је час, приход буџета би значајно опао, а дефицит би драстично порастао. Српски буџет је зиданица на песку.

Србија није успела да нађе модел развоја који би запослио људе и повећао број оних који пуне буџетску касу. При томе, Србија се презадужила, продала је и продаје све што има, укључујући и сопствену децу коју тера у емиграцију. Огромна средства која су ушла у Србију нису оставила развојног трага. Највећи део новца је углавном проћердан, а грађанима, привреди и држави остали су само дугови.

Беспуће српске економске политике не почиње буџетом – оно се ту завршава. Све што се на економској сцени дешава, пораз је безидејне развојне политике, погрешне монетарне политике и живота од данас до сутра, од избора до избора, од једног пропагандног слогана до другог.

Србији у овом тренутку треба истина о стању економије и о узроцима који су до таквог стања довели. Било би добро да Србија још једном провери и своје основне макроекономске показатеље. Могло би се показати да је стопа инфлације већ годинама виша од оне која се исказује и да је, с тим у вези, реални раст српске привреде нижи од онога који статистика региструје.

Истина је једини темељ на коме је могуће креирати другачију економску политику. Само се на истини може постићи национална сагласност, а Србија припремити за трауматични период који следи. Ако се то не учини, из овакве ситуације ће профитирати једино потенцијални купци преосталих државних предузећа. У Србији ће све бити скупо, само ће државна имовина и евро бити јефтине – и тако до потпуног слома.

финансијски консултант

(Политика)